

EESTI RAHVUSLIKU SÕLTUMATUSE PARTEI, "ISAMAA" JA "MÕÕDUKATE"
KOALITSIOONILEPE

Riigikogu fraktsioonid Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei "Isamaa" ja "Mõõdukad" on jõudnud kokkuleppele moodustada valitsus Eesti uuendamiseks ja edendamiseks.

Meie erakondade kohus on täita Riigikogu valimistel väljendatud rahva tahet ning võtta endale vastutus Eesti käekäigu eest. Meie eesmärgiks pole juhtida Eestit üksikuid poliitilisi jõude või ühiskonnakihte silmas pidades, vaid kogu rahva huvidest lähtudes ning kogu rahvast Eesti muutmisele kaasates.

28.juunil 1992 toimunud referendumil võtsid Eesti kodanikud vastu uue Põhiseaduse. See jõustus 1.juulist k.a., kuid pole ometi veel täielikult ellu rakendunud. Põhiseaduse lõplik jõustamine jäi 20.septembril valitud Riigikogu ülesandeks.

Riigikogu valimistel hääletas rahvas uuenduste poolt, avaldades selget toetust reformidele ja uuendustele.

Võttes endale vastutuse reformide teostamise eest anname endale aru, kuivõrd keerukas olukorras alustab uus valitsus oma tegevust. Viimase aasta jooksul on Eesti astunud pika sammu edasi. Tiit Vähi juhitud üleminekuvalitsus suutis stabiliseerida majandusliku olukorra ning teostada rahareformi. Samas on paljud sõlmküsimused veel lahendamata. Takerdunud on privatiseerimine ja omandireform, jätkub tootmise langus ning kasvab tööpuudus. Tõsiselt on häiritud raharinglus, ähvardab eelarvedefitsiit. Uus valitsus peab viima Eesti läbi talve ning alustama samal ajal põhimõttelisi ümberkorraldusi, hoidma eelarve tasakaalus ning samal ajal alandama majanduse edendamiseks maksukoormust. Igal juhul on uue valitsuse tegevusruum vähemalt esialgu küllalt piiratud.

Teist teed meil aga ei ole. Rahvas avaldas valimistel toetust uuendustele ning rahva poolt Riigikogusse valitud poliitikute kohuseks on hakata neid ellu viima. Praegu tegevusse astuv valitsus on aastakümnete järel esimene poliitiline valitsus, mis selgelt vastutab oma tegevuse eest nii parlamendi kui Eesti rahva ees.

Tegevust alustades seab Vabariigi Valitsus endale järgmised eesmärgid:

I EESTI RIIKLUSE TUGEVDAMINE, ÕIGUSRIIGI RAJAMINE JA DEMOKRAATIA KAITSE

II MAJANDUSE STABILISEERIMINE NING TURUMAJANDUSE ARENGUKS VAJALIKU KESKKONNA LOOMINE

III SOTSIAALSE STABIILSUSE TAGAMINE

IV TSIVIILÜHISKONNA TAASTAMINE

V INTEGREERUMINE EUROOPASSE

I

EESTI RIIKLUSE TUGEVDAMINE eeldab kõigi poliitiliste jõudude, tihedat koostööd, kõigi meie käsutuses olevate ressursside koondamist ja täpset kasutamist, rahva senisest suuremat osavõttu Eesti ees seisvate probleemide lahendamisest.

Eesti iseseisvus on küll taastatud, kuid seda ei saa lugeda täielikult kindlustatuks seni, kuni maal viibivad võõra riigi väed. Valitsus nõuab Vene vägede viivitamatut ja tingimusteta välja viimist Eestist. Võõrvägede ründeüksused ning Eesti Vabariigi pealinnas paiknevad võõrvägede üksused peavad maalt lahkuma veel selle aasta jooksul.

Valitsus peab vajalikuks Eesti piiride võtmist kindla kontrolli alla. Piirivalve tuleb reorganiseerida võttes suuna professionaalse ja palgalise piirivalve loomisele siseministri haldusalas.

Kiirendada tuleb Eesti kaitsejõudude loomist ning parandada nende varustamist. Rahva kaasatõmbamiseks kaitsejõudude loomisele tuleks kaaluda Riigikaitse Sihtkapitali rajamist. Tuleb laiemalt kasutada väliseestlaste kogemusi ning tõhustada koostööd Lääne-riikidega.

Eesti kaitsejõud tuleb muuta ühtseks süsteemiks, mis allub ühtsele juhtimisele. Lõpetada tuleb senine killustatus ning konkurents relvastatud rühmituste vahel. Kaitseleiidust peab saama Eesti kaitsejõudude lahutamatu osa.

Riigi sisemise julgeoleku kaitseks on vajalik sellega tegelevate ametkondade kiire ühendamine. Vastava ametkonna juht tuleb kiireimas korras ametisse määrata, tagades ühtlasi nii valitsusk koalitsiooni kui opositsiooni esindajatest koosneva kontrolli selle ametkonna üle.

KORD TULEB TAGADA nii Eesti piiridel, kui ka terves Eestis. Oluline on politsei töö tõhustamine. Eesti politsei peab vabanema miilitsa mainest. Eesmärgiks olgu pigem väiksema arvuline, kuid tõhusalt tegutsev politsei.

Õtsustavaid meetmeid tuleb rakendada Eestis illegaalselt viibivate isikute suhtes, keda tuleb maalt välja saata. Kuri-tegevuse tõkestamisele aitab kaasa tõhusam kontroll piiril Eestisse saabuvate isikute üle.

Inimesi tuleb julgustada ka ise enda kaitseks organiseeruma. Seadusega tuleb kehtestada kindel kord, kuidas ja mis tingimustel võib Eesti kodanik omada relva.

ÕIGUSKAITSE on Eesti riigi kestmajäämise üks tugisammas. Kiirelt tuleb teostada õiguskaitsese- ja kohtusüsteemi reform. Välja tuleb töötada ja vastu võtta kaasaja Euroopa normidele vastavad

tsiviil- ja kriminaalseadustik. Riigikogul tuleb ametisse kinnitada õiguskantsler ning riigikohtu esimees, täpsemat määratlemist vajavad prokuröride roll ja ülesanded. Ainult laitmatult toimiva kohtusüsteemiga on mõeldav normaalne majanduse ja ühiskonnaelu.

Seadusandlus tuleb viia vastavusse nii uue Põhiseaduse kui rahvusvahelise õiguse üldkehtivate normidega. Seejuures tuleb lähtuda Eesti Vabariigi sõjaelsest seadusandlusest (eelkõige tsiviilseadustiku 1940.a. eelnõu vastavatest osadest), kasutades selle kaasajastamiseks ka varem Eesti seadusloome aluseks olnud Saksa õigussüsteemi. Vältida tuleb "auke" seadusandluses, oluline on vähendada väheregulatiivsete nn. raamseaduste osa.

Seadusandluse loomisel tuleb ära kasutada välismaiste abiprogrammide võimalused, seades seejuures esikohale Eesti juristide koolitamise välismaal ja juriidilise kirjanduse hankimise. Samuti tuleb korraldada tegevjuristide ümberõpe.

RAHVUSPOLIITIKA JA KODAKONDSUSE asjus lähtub valitsus Põhiseaduses sätestatud põhimõttest tagada eesti rahvuse ja kultuuri kestmine läbi aegade, kaitstes samal ajal kõigi Eesti elanike inimõigusi ja vabadusi, vaatamata nende rahvusele, usutunnistusele, keelele või kodakondsusele.

Valitsus peab äärmiselt vajalikuks püsiva ja lojaalse kodanikkonna - sõltumata rahvusest - kujundamist.

Tuleb lõpule viia Eesti õigusjärgse kodanikkonna määratlemise ja valijate registri koostamine. Eesti soost isikutele kodakondsuse andmisel vastavalt kodakondsusseaduse §-le 7.1 kõrvaldame traumeerivad bürokraatlikud tõkked.

Enne Eesti Kongressi valimisi 1990.a. veebruaris end kodakondsuse taotlejateks registreerinud isikutele tuleb anda kodakondsus soodustingimustel (ilma keeleoskuse nõudeta) vastavalt kodakondsusseaduse §-le 7.2.

Eestis elavaid mittekodanikke, kes soovivad taotleda Eesti kodakondsust naturalisatsiooni korras, kutsub valitsus eesti kodakondsustaotlust esitama võimalikult peatselt. Valitsus tahab sellele protsessile kaasa aidata ja usub, et selliste isikute kodakondsuse küsimus on lahendatav lähemate aastate jooksul.

Valitsus peab vajalikuks kehtiva kodakondsusseaduse vastavusse viimist uue Põhiseadusega ning uuendamist ja selle rakendusreeglite muutmist, mis muuhulgas hõlmaks järgmist:

kahekordse kodakondsuse lubatavus sünnijärgsetel kodanikel;

kodakondsuse sünnijärgne omandamine võrdselt nii mees- kui naisliini pidi;

enne 26. veebruari 1992 Eesti kodanikuga abiellunud isikute puhul mees- ja naisliini võrdsustamine õigusel Eesti kodakondsusele;

võimaldada mittekodanike Eestis sündinud ja koolis käinud lastel esitada taotlus Eesti kodakondsuse saamiseks aasta enne täisikka jõudmist, mis võimaldaks neil saada Eesti kodanikuks ilma ooteajata. Samas tuleb korraldada neile koolis lisaõpetust eesti keele, kultuuri, ajaloo ja seadusandluse alal;

kodakondsuse saamisel võrdsustada eesti soost isikutega meie

lähimatest hõimurahvastest (ingerlased, vadjalased, vepsalased jt.) isikud.

Valitsus on seisukohal, et Eestis eraisikutena elavate mittekodanike õigused ja staatus tuleb sätestada seadustega ja kanda nad alaliste residentide registrisse ning väljastada vastavad tunnistused. Selle seadusega peavad mittekodanikud saama selged tagatised nendele kuuluva vara puutumatusel, osalemisõigusele erastamisel, ettevõtlusele, sotsiaal-, töö- ja ravikindlustusele, õigusele osaleda ametiühingutes ning koonduda mittetulundusühingutesse ja -liitudesse.

Eesti tulevikule on oluline Eestisse jäävate mitteestlaste integreerumine eesti ühiskonda ja kultuuri lojalse vähemusrahvusena. Taastame uuendatud kujul rahvuste kultuurautonoomia.

Valitsus toetab oma ajaloolisele kodumaale - Venemaale, Ukrainasse või mujale - naasta tahtvaid muulasi ja abistab neid selles ka praktiliselt. Valitsus taotleb läbirääkimistel nende riikidega kokkuleppeid vabatahtliku remigratsiooni küsimustes. Samas toetame eestlaste Eestisse ümberasumist nii Idast kui Läänest.

Valitsus taotleb kokkuleppeid SRÜ riikidega, et nad tunnustaksid oma kodanikena neid Eestis elavaid isikuid, kes teatud kindla tähtaja jooksul ei soovi taotleda Eesti kodakondsust.

Läbirääkimistel Venemaaga kavatakse valitsus rangelt nõuda, et vene vähemuse õiguste kaitsmise sildi all ei sekkutaks Eesti siseasjadesse. Valitsus taotleb humanitaarküsimustes kokkuleppeid, mis hõlbustaksid inimeste suhtlemist sugulastega üle praeguse Eesti-Vene administratiivpiiri, lahendaks teatud rühmade pensionikindlustuse probleemid, TV-programmide ja ajakirjanduse kättesaadavuse jms.

Valitsus kavatakse järjekindlalt seista Venemaal elavate eestlaste õiguste eest, aga ka hoida vaatluse all Venemaal elavate hõimurahvaste õigused, aidata kaasa nende emakeelse hariduse ja kultuuri arengule.

Valitsus peab vajalikuks soodustada Eesti-sisest rännet nii, et Ida-Virumaale ja Paldiskisse naaseks põliselanikkond taastama oma kunagisi kodusid. Kavatakse ergutada nii Eesti ettevõtjate kui Lääne investeerijate huvi Ida-Virumaa ja Paldiski vastu.

Valitsus on seisukohal, et Venemaa poolt anekkteeritud Ida-Petserimaal ja Narva taguses piirkonnas elavatele Eesti kodanikele peavad olema tagatud võrdsed õigused teiste Eesti kodanikega. Selleks tuleb kaotada kõik tõkked ja takistused, mis nendel kodanikel on oma õiguste teostamisel Eesti Valitsuse kontrolli all oleval maa-alal.

Valitsus loeb oma kohuseks kaitsta Ida-Petserimaal elavate kodanike, nii eestlaste kui venelaste, inim- ja kodanikuõigusi ning taotleb, et kõrvaldataks kõik takistused, mis praegu piiravad nimetatud kodanike liikumis- ja teabevabadust ning majanduslikke õigusi.

VALITSUSREFORMIGA ei saa enam viivitada. See seisneb ministeeriumide arvu vähendamises ning riiklike ametite, lülitamises ministeeriumide koosseisu. Ministeeriumide tegevusvaldkonnad ja pädevus tuleb täpselt määratleda. Uue valitsuse moodustamisel tuleb põhimõtteliselt lähtuda kavandatavast reformist ning kohustada ministreid kindlaks tähtjaks teostama ministeeriumide ühendamine ja uuendamine.

Reformi tulemusel peaks praegune riigiaparaat vähenema kolmandiku võrra. Oma tööga mitte toime tulevad ametnikud vabastatakse töölt. Juhtivad kohad riigiaparaadis täidetakse avaliku konkursi korras. Tuleb koostada ja vastu võtta riigiteenistuse seadus. Otsustavalt tuleb võidelda korrupsiooni vastu riigiaparaadis, riigiteenistusse astujad peavad avalikustama oma tulunduslikud sidemed.

Kokkuhoiunõue ei pea hõlmama mitte ainult riigiaparaati, vaid ka parlamenti. Ülemnõukogu kehtestatud Ülemnõukogu ja Riigikogu liikmetele pensionid ja teised soodustused tuleb ümber vaadata.

Vabanemaks nõukogulikust pärandist on vajalik rakendada tööle nõukogude okupatsiooni ajal toime pandud kuritegusid uuriv komisjon ning korraldada uuritus KGB liikvideerimisega seotud asjaolude selgitamiseks.

KIIRE HALDUSREFORM on Eesti riikluse tugevdamiseks ning majandusuuenduste teostamiseks mõõdapääsmatu. Haldusreformi käigus määratletakse riigi ning omavalitsuse ülesanded, õigused ja kohustused. Valitsuse poliitika aluseks on võimu detsentraliseerimine, otsuste langetamise viimine võimalikult lähedale rahvale.

Vajalik on võtta vastu haldusreformi teostamiseks tarvilikud seadused (omavalitsuse aluste seadus, halduspiiride muutmise seadus, omavalitsuse eelarve seadus, omavalitsusorganite moodustamise ja valimise seadus, vallaseadus, linnaseadus), määratleda täpsemalt omavalitsuste õigused ja kohustused. Eritähelepanu tuleb pöörata omavalitsuslike institutsioonide tekkele suurlinnades.

Haldusreformi teostamisel üldistatakse eri piirkondade kogemused omavalitsusstruktuuride uuendamisel ning kindlustatakse haldusreformi seaduste ja põhimõtete ellurakendamine ning selgitamine.

Paralleelselt haldusreformiga ja uute haldusüksuste tekkega tuleb võimalikult kiiresti korraldada uued valimised vallavolikogudesse. Enne seda tuleb omavalitsustele tagada kindel tulude baas, mille võiks moodustada üksikisiku tulumaks, osa ettevõtte tulumaksust, käibemaksust ning nn.ressursimaksudest. Suurendada tuleb kohalike omavalitsuste osa maksude määramisel ja soodustuste tegemisel.

MAJANDUSES peab valitsus tagama rahuldava elukorralduse eelseisval talvel ning alustama samal ajal radikaalseid reforme. Valitsuse eesmärgiks on Eesti rahvale toidu ja sooja tagamine, üritades hankida selleks välislaene ning tagastamatut abi. Ellu tuleb rakendada energiasäästu programm, mis jõuaks igasse kodusse. Osa välislaene tuleb kasutada energiasäästumeetmete krediteerimiseks. Küttekulude kompenseerimine tuleb viia sõltuvusse initsiaatiivist, mida elanik ilmutab oma eluaseme soojustamiseks. Toetada tuleb üleminekut kohalikele energiaallikatele.

Valitsus peab oma kohuseks luua ettevõtlusele vajalikud tegutsemistingimused. Selleks tuleb vastu võtta kinnisvaraseadus, selle osana või eraldi hüpoteegiseadus, pandiseadus, kindlustusseadus, ettevõtlusseadus, seadus lepingutest jne.. Nende seaduste koostamisel tuleks lähtuda Euroopas väljakujunenud standarditest ning püüelda Eesti seaduste kooskõla poole Euroopas kehtivate õigusnormidega. Majanduse arengule on eriti oluline konkurentstaseaduse kiire vastuvõtmine ning monopolide kaotamine. Vastavalt IME-iga alla kirjutatud memorandumile on Eesti valitsus kohustunud lähemal ajal kaotama kümme suuremat riiklikku monopoli.

Pankrotiseaduse rakendamisele pole vaja luua kunstlikke tõkkeid ega hoida kunstlikult üleval pankrotistunud ettevõtteid. Erandeid võib teha vaid juhul, kui ettevõtte pankrotistumine toob riigile kaasa suuremaid kulusid kui selle doteerimine. See kehtib ka pankade kohta. Siiski vajab pankade pankrotistumise täpsem kord ning individuaalhoiustajate õiguste kaitse täpsemat määratlemist kas eri seaduses või pankrotiseaduse täienduses.

EESTI MAJANDUSE STABIILSUSE tagamiseks on vajalik igati suurendada ekspordi. Eesti riik peab ettevõtjaid aitama turu leidmisel Läänes. Toetada tuleb erakapitalil tuginevate ekspordinstitiutide teket informatsiooni kogumiseks ning Eesti ettevõtjatele vahendamiseks.

Kaubandusbilansi tasakaalustamise püüd ei tähenda loobumist avatud turumajanduse põhimõtetest. Eesti tollipoliitika peab olema võimalikult liberaalne. Valitsus peab vajalikuks üldjuhul hoiduda protektsionistlikest meetmetest. Eesti tootjate kaitseks võib kaaluda mõnede toodete subsideerimist kokkuhoidliku ja eduka tootmise eeldusel. Kõrgendatud sisseveotolle võib rakendada mõningatele luksuskaupadele. Eestis aktsiisimaksu alla käivad tooted tuleb nende sissetoomisel maksustada aktsiisimaksuga.

Majanduse elavdamine on mõeldamatu raharingluse ja panganduse normaliseerimiseta. Pankade tegevust tuleb tõhusamalt kontrollida. Teabe varjamisele või muudele eksimustele peab järgnema tegevuslitsentsi kaotus. Kommertspankade arv peaks vähenema, toetada tuleb Eesti Panga nõuet pankade põhikirjafondi suurendamiseks. Majanduse uuendamiseks vajalike ressursside hankimiseks tuleb osa välislaene valitsuse seatud tingimustel ning valitsuse kontrolli all suunata krediiditurule. Rahaturu olukorra paranemisele aitab kaasa välispankade tulek Eestisse.

Üheks olulisemaks ülesandeks Eestis on praegu inflatsiooni pidurdamine. Selleks peab valitsus vajalikuks rakendada ranget rahapoliitikat. Riigi kontrolli all olevad hinnad tuleb vabastada, hoidudes samal ajal miinimumpalga põhjendamatu tõstmist. Seadusega tuleb toetada monopolne hinnakujundus võtta kasutusse abinõud monopolide kaotamiseks nii tootmises kui kaubanduses. Valitsus peab kohustuslikuks täita IMF-iga sõlmitud majanduse stabiliseerimise programmi. Viivitamatult tuleb algatada läbi-rääkimised nii tööandjate kui töövõtjatega vaatamaks sel taustal läbi Tiit Vähi valitsuse otsus miinimumpalga järsust tõstmisest.

Inflatsiooni pidurdab ka see, kui lõpetada pankrotistunud riigiettevõtete kunstlik ülalpidamine. See teeb omakorda vajalikuks sihikindla tööhõivepoliitika ning ümberõppe korraldamise.

KROONI STABIILSUS on Eesti majanduse nurgakivi. Riigieelarve tuleb hoida tasakaalus, kärpida kulutusi ning rakendada maksimaalset kokkuhoidu. Lõpetada tuleb ebarentaabli tootmise doteerimine. Eelarve tasakaalustamiseks võib suurendada riigi omandilt saadava tulu osa riigieelarves.

Andes endale aru vajadusest tagada riikluse ülesehitamiseks vajalike tulude laekumine riigieelarvesse, on ometi vältimatu otsida võimalusi põhjalikuks maksureformiks. On vajalik, et 1993.a. riigieelarve laekumised lähtuksid juba maksureformis kavandatud põhimõtetest.

Maksureformi peaesmärgiks on maksusüsteemi ümberkorraldamine teenimise maksustamiselt tarbimise maksustamisele. Suurendada tuleb ressursimaksude osa eelarves. Maksude kogumise hõlbustamiseks tuleb maksusüsteemi võimalikult lihtsustada. Üksikisiku tulumaks tuleks muuta proportsionaalseks, arvestades maksuvaba miinimumi määramisel ülalpeetavate arvu perekonnas ning kaaludes intressidelt ja dividendidelt saadava tulu muutmist maksuvabaks. See tõstaks huvi paigutada oma raha aktsiatesse või pangaarvetele, suurendades sellega Eesti krediidiressurssi. Maksudeklaratsiooni täitmine muutuks praegusega võrreldes märgatavalt lihtsamaks ning maksuamet suudaks keskenduda maksude laekumise kontrollile.

Ümber tuleb korraldada ka ettevõtte tulumaks. Selle määr ei pea olema oluliselt kõrgem üksikisiku tulumaksu määrast. Maksu alandamiseks tuleb maksustamisele minevast tulust piiranguteta maha arvata investeeringud tootmisse ja kulutused töötajate ümberõppeks. Soodustada tuleb kultuuri-, haridus- ja sotsiaalsfääri sponso-reerimist.

Kõnesolev maksureform vähendaks elanike maksukoormust, seega aga ka riigi tulusid eelnimetatud maksudest. Riigieelarve hoidmiseks tasakaalus tuleb veel sellel aastal kehtestada maamaks ning kaaluda kapitalimaksu kasutuselevõttu. Kehtestada tuleks aktsiisimaks mootorikütusele. Seda oleks lihtne koguda ning ühtlasi suurendaks vastava aktsiisi kehtestamine teataval määral maksusüsteemi progresseeruvaks. Mõttekas on mõnede luksusmaksude kehtestamine ning hasartmängumaksu tõstmine.

Eelarve tulude laekumiseks on maksuameti ülimalt oluline maksuameti töö tõhustamine ning maksude sissenõudmine kõigilt maksukohuslastelt. Vastu tuleb võtta raamatupidamiseseadus ning

~~rakendada sanktsioonid maksuvõlgnike suhtes.~~

KIIRE OMANDIREFORM JA ULATUSLIK ERASTAMINE on Eesti majanduse tervendamiseks möödapääsmatu. Kiirele erastamisele ei ole vastu võetavat alternatiivi. Seejuures tuleb endale aru anda, et erastamise eesmärgiks pole mitte riigile raha teenida, vaid muuta võimalikult suur hulk inimesi omanikeks.

Omandireformi ja erastamise teostamisel lähtub valitsus vastuvõetud poliitilistest otsustest omandireformi aluste kohta, vastavaid seadusi vajaduse korral täpsustades ja täiendades. Valitsus loob omandireformi teostamiseks tõhusad täidesaatvad mehhanismid.

Valitsus peab vajalikuks määrata kiiresti kindlaks õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja hüvitamise korda ning asuda omandiõiguse tegelikule taastamisele. Peamise hüvitusvahendina näeme kompensatsiooni väärtpaberit, mida selle omanik võib kasutada riigivara erastamisel või mille riik lunastab pikaajalise rahalise väljamakse teel.

Rahvakapitali obligatsioonide arvestuskaartide (töösakute) väljaandmisel ja täitmisel seab valitsus eesmärgiks järgida varem kehtestatud tähtaegu. Täidetud arvestuskaartide alusel tuleb otsekohe alustada korterite erastamist. Rahvakapitali osakuid saab maksevahendina kasutada ka riigivara erastamisel. Valitsus kindlustab erastamist korraldavad asutused ja kohalikud omavalitsused vajalike ressursidega.

Valitsus võtab riigi vara taas kontrolli alla, pannes ettevõtete juhtidele ja haldusnõukogudele täieliku vastutuse vara säilimise ja heaperemeheliku kasutamise eest. Tuleb täita seadusandluse lüngad, mis seni on võimaldanud riigile ebasoodsaid tehinguid. Ebaseaduslikud tehingud riigi varaga tühistatakse ja süüdlased võetakse kohtulikule vastutusele. ~~Taotlema tuleb ka riigile kahjulike rendilepingute tühistamist.~~ Erastatava vara mahu ja seisundi hindamiseks on vajalik teostada riigivarade inventuur täpsustada ja avalikustada ettevõttere register.

Suurprivatiseerimise ettevalmistamiseks töötab valitsus välja selle korda ja tingimusi määratlevad seadused, mis käsitlevad erastamisväärtpaberite (rahvakapitali obligatsioonide ja kompensatsiooni väärtpaberite) väljaandmist ja nende kasutamist, investeerimisfondide (sealhulgas pensionifondi) loomist ja tegevust. Eesti Erastamisettevõtte pädevus ja tegevus piiritletakse seadusega. ~~Juba sellel aastal alustatakse suurettevõtete müüki avalikel oksjonitel ning kiirendatakse väikeprivatiseerimist.~~ Alustatakse ka nende varade erastamist, mis on loodud enne 1940. aastat ning mille kohta pole esitatud tagastamistaotlust.

Valitsus seab eesmärgiks lõpetada ebamäärane olukord põllumajandusettevõtete erastamisel. Selleks kooskõlastatakse põllumajandusreform kõigi teiste erastamisprogrammidega - eluruumide, suur- ja väikeettevõtete erastamisega. Majandikorterite elanikele tagatakse võimalus elamispinna omandamiseks vastavalt riiklike ja munitsipaal eluruumide erastamise seadusele.

VÄLISKAPITALI KAASAMINE Eesti majanduse ümberkorraldamisse aitab vähendada kapitali ja ressursside puudust. Eestil peab olema kindel ja läbimõeldud investeerimispoliitika. Kehtiv välisinvesteeringute seadus tuleb läbi vaadata, kehtestades kohalikule ja välismaisele ettevõtjale võrdsed tingimused. Väliskapitali ligimeelitamiseks on valitsusel õigus teha piirkonniti ning majandusharuti täiendavaid soodustusi. Seejuures tuleb jälgida, et väliskapitali kaasamine ei kahjustaks Eesti loodusressursse ega kultuuriväärtusi.

Oluline on ära kasutada Eesti soodsat geograafilist asendit. Soodustada tuleb tollivabade piirkondade ning laoplatside loomist, elavdada transiitkaubandust.

Välisinvesteeringute soodustamiseks Eestis on vaja viia meie ettevõtlast reguleeriv seadusandlus vastavusse Euroopa standardiga, likvideerida vahe kodu- ja välismaise ettevõtja õiguste vahel. Väliskapitalil peavad olema avatud võimalused osaleda erastamises. Seadustada tuleb kinnisvara juurde kuuluva maa müük välismaalastele. Kruntide müüki välismaalastele võib seada sõltuvusse sellele tehtava investeeringu suuruselt.

Majanduse uuendamiseks vajab Eesti välislaene, mis tuleb eeskätt suunata infrastruktuuri arendamisele. Taotlema tuleb laene uusettevõtjatele stardikapitali loomiseks.

Investeeringute kaitse lepingute sõlmimine ja turgude avamine Eesti kaupadele on oluline osa Eesti välispoliitikast.

MAA- JA REGIONAALPOLIITIKA on Eesti ülesehitamise väga oluline osa, millele tuleb pöörata suurimat tähelepanu.

Maapiirkonnad on eesti rahva ja kultuuri tugiala. Eesti riigi püsimiseks tuleb arendada eestlaste asustust kõikides Eesti piirkondades. Koostada tuleb riiklik programm moodsa infrastruktuuri rajamiseks maapiirkondades, seda eriti äärealadel. Igati tuleb soodustada mittepõllundusliku tootmise tulekut maaile. Praegu kehtivad regionaalsed maksusoodustused tuleb läbi vaadata. Kodanike ümberasumist hõredalt asustatud piirkondadesse tuleb soodustada krediidi andmisega. Eriist tähelepanu peab seejuures pöörama kirde-Eestile, kehtestades Eesti kodanikele ümberasumistoetuse, suunates sinna ettevõtlik- ja koolitusabi ning tagades seal Eesti Televisiooni ja raadiolevi.

Maamajanduse arendamise aluseks on maa ning seal asuvate ehitiste ning metsa eraomanduse. Valitsus seab eesmärgiks maa- ja põllumajandusreformi olulise kiirendamise. Selleks on vajalik vastu võtta seni puuduvad seadusandlikud aktid, eeskätt maakorraldus-, maa hinna ja maksuseadused. Maa- ja kinnisvara maksudest laekunud summad peavad etendama olulist osa regionaalpoliitika teostamisel.

Talumajanduse taastamise ja arendamise riiklik programm peab saama tuge nii riigi paindlikult krediidi- ja maksupoliitikalt kui kohalike omavalitsustelt. Talukapitali loomist tuleb kiirendada hüpoteegilaenudega ning pikaajaliste madalaprotsendiliste krediitidega. Samas tuleb lõpetada põllumajanduse lausdoteerimine.

Võimaluste piires subsideeritakse tootmise muutmist efektiivsemaks arvestades seejuures keskkonnakaitse huvisid. Selleks saadakse vahendeid eeskätt põllumajandusele suunatud välisabi programmidest.

Põllumajanduse toetamiseks on oluline tootja suhete normaliseerimine põllumajandussaaduste töötlejate ja põllumajandust teenindavate ettevõtetega, nende monopoolse seisundi piiramine. Toetatakse ühistute tegevust, kusjuures põllumajandussaadusi töötlevate ja põllumajandust teenindavate ettevõtete erastamisel eelistatakse kohalikke tootjate ühistuid.

Vältimaks tööpuuduse järsku kasvu, on otstarbekas reformid maal siduda tööturu uurimise ja kujundamisega ning töötajate ümberõppega. Põllumajanduse kõrval arendatakse maal väiketööstust, metsamajandust, kalandust, jahindust, turismi, kunstkäsitööd jm. Taastada on vaja väikekoolid ja kultuuriasutused.

Maapu ja põllumajanduse riiklik juhtimine toimub väikesearvulise Põllumajandusministeeriumi kaudu, mille kõrval tegutseb tootjate huve esindav organisatsioon suhtlemiseks valitsusega. Viimane tegeleks eelkõige tootmis- ning turuküsimustega.

Tarbijate kaitse huvides luuakse tõhus kontroll toidukaupade kvaliteedi üle.

III

SOTSIAALKINDLUSTUSE JA SOTSIAALABI vallas on valitsuse eesmärk, vaatamata majanduslikele raskustele, välja töötada ja rakendada iga abivajajani jõudev tõhus sotsiaalpoliitika. Põhiseadusest lähtudes tuleb välja töötada sotsiaalkindlustuse seadustik. Suurendada tuleb omavalitsuste rolli sotsiaalis: valdades, linnades ja maakondades tuleb luua toimiv sotsiaalhooldussüsteem. Selleks tuleb kasutada Põhjamaade ja Lääne-Euroopa kogemusi. Kõigis valdades ja linnades tuleb 1993.a. kevadeks luua elanikkonna sotsiaalregistrid, mille alusel toimuks toetuste individuaalne jaotus, sõltuvalt iga abivajaja majanduslikust olukorrast. Samas tuleb siduda tulude maksuvaba miinimum ülalpeetavate arvuga perekonnas. Lapsetoetused esimese kahe lapse puhul peavad olema seotud vanemate majandusliku olukorraga. Alates kolmandast lapsest tuleb lapsetoetust suurendada.

Parandada tuleb kogu sotsiaalhoolduse töökorraldust, et kaoksid pensionijärjekorrad ning abivajajad ei peaks tundma end alandatuna bürokraatlikust asjaajamisest. Maakondade ja linnade sotsiaalabi osakonnad peavad muutuma inimeste muredele avatud sotsiaalabi keskusteks, kus peale ainelise toetuse on võimalik saada ka korralduslikku abi ning nõuannet toimetulekuvõimaluste leidmiseks. Sotsiaaltöötajate ametikohad tuleb täita konkursi teel ning korraldada töötajatele regulaarselt ümber- ja täiendõpet. Toimetulekukoolitust tuleb võimaldada kõigile, ka pensionäridele.

Pensioniseadus tuleb taasrakendada, seda osaliselt muutes ja täiendades vastavalt riigi majanduslikele võimalustele. Pidades

lähiaastatel vältimatuks naiste pensioniea järk-järgulist lähendamist meeste omale, ei pea valitsus õigeks alustada pensioniea tõstmist 1993.aastal. Arvestades suurenevat tööpuuduse ohtu, tuleb kaaluda pensionieelikutele osalise ootuspensioni võimaldamist.

Noortele peredele on võimaldada laenu iseseisva elu alustamiseks. Selleks tuleb asutada perekapital, mille aluskapital võiks koguneda ettevõtetelt aasta jooksul võetavast 0,5%-lisest sotsiaalmaksu lisast.

Kütte- ja eluasemetoetuse saamine tuleb siduda elanike jõupingutustega majade ja korterite soojustamiseks. Küttetoetust tuleb anda eelkõige üksi elavatele mittetöötavatele pensionäridele ning lastega peredele, kus sissetulek ühe pereliikme kohta on allpool elatusmiinimumi. Küttekulutuste kompenseerimisel tuleb maksimaalselt kasutada sularahata arveidusi omavalitsuste ning kütteorganisatsioonide vahel. Samadel alustel tuleb kompenseerida küttekulutused nii ahiküttega kui ka kohalike ja keskkatlamajade kaudu köetavate korterite elanikele. Maksujõuliste üürivõlgnike suhtes tuleb rakendada sanktsioone kuni korteri sundvahetuseni.

1993.a. jooksul tuleb läbi viia korterite erastamine osakute abil ning majauhistute loomine.

TÖÖHÕIVEPOLIITIKAS tuleb silmas pidada korruga kahte vastandlikku eesmärki: tööjõu hinna järk-järgulist tõusu tööturul ning inflatsiooni tõkestamist. Neid eesmarke on korruga võimalik saavutada vaid siis, kui ettevõtluse areng siduda uute töökohtade loomise toetamisega. Samas ei tohi sisuliselt pankrotistunud riigiettevõtetes palgata puhkuste ja osalise tööaja rakendamisega soodustada varjatud tööpuudust. Riigiettevõtete erastamisel tuleb silmas pidada tööhõivet ning ümberõppe vajadust. Ettevõtete maksustatavast tulust tuleb maha arvata ettevõtte kulutused oma töötajate täienduskoolitusele ning ümberõppele.

Töötutele makstav abiraha ei tohi ületada 50% palgamiinimumist ja peaks olema sõltuv ümberõppest. Avalikel töödel rakendatavaile töötutele tuleb maksta minimaalpalka. Avalike tööde seas tuleb eelistada korrastustöid riigikaitse- ja omavalitsusobjektidel, samuti tervishoiu ja looduskaitse töid, kütte varumist jne.

Töölepingu seadust tuleb täiendada, et kaitsta töövõtja õigust sundpuhkuste, samuti lühendatud tööaja rakendamise korral.

Kõigile tegelikele ja potentsiaalsetele töötutele tuleb võimaldada ümberõpe.

Palgapoliitikas tuleb lähtuda vajadusest tõkestada inflatsioon, kuid samas tõsta tööjõu hind (töötasu) vastavaks tegelikule väärtusele. Selleks luuakse tõhus tulupoliitiliste läbirääkimiste mehhanism töövõtjate kutseühingute, tööandjate (ja nende liitude), Eesti Panga ja riigi esindajate vahel. Tuleb silmas pidada, et töötasu tõus peab seostuma töö tootlikkuse tõusuga ja et selle paratamatu kaasnähtus on tööpuuduse kasv. Vastu tuleb võtta kollektiivsete töölepete ja töövaidluste lahendamise seadus, uuendada seadust kutseametiühingutest.

Kiires korras on vaja ette valmistada riigiteenistuse seadus, mis sätestaks riigiametnike töö nõuded, palgatingimused ja sot-

siaalsed tagatised.

Ravikindlustuse täiustamine arstiabi finantseerimisel peab jätkuma. Peame oluliseks täiendavate seadusandlike aluste loomist raviasutustele vajaliku ressursi kindlustamiseks, sh. vabatahtliku tervisekindluse kaudu. Vajalik on täpsemalt määratleda erameditsiini koht ravikindlustussüsteemis, et tagada terviklik arstiabi korraldus ning avardada võimalusi kaasaegse raviabi saamiseks.

Tervisekaitse, profülaktika ja rehabilitatsiooniga seotud probleemid vajavad kiireid põhimõttelisi lahendusi, millele on vaja luua seadusandlik alus.

Tervishoiu- ja hoolekandesüsteemid on vaja ühendada, et nende vahendeid sihipärasemalt ja säästlikumalt kasutada.

Peame oluliseks arstide erialaühenduste osatähtsuse suurendamist, pannes neile kollegiaalse vastutuse erialase pädevuse, arstieetika, täiendõppe ja eriala arengu alal.

IV

TSIVIILÜHISKONNA ÜLESEHITAMINE on lähiaastate Eestis üheks tähtsaimaks ülesandeks. Põhiseaduses kehtestatud õigused ja vabadused tuleb tagada konkreetsete seadusandlike aktidega. Rahvale tuleb luua rohkem võimalusi aktiivseks osavõtuks ühiskonnaelus. Taastada tuleb demokraatlikule ühiskonnale omased struktuurid, alates töövõtjate ja tööandjate organisatsioonidest ning lõpetades seltside ning rahvahariduslike ühingutega. Oluline on kiriku ning selle juures tegutsevate hoolekande- ja haridusasutuste toetamine. Moraali ja kõlbluse taassünnita on raske ette kujutada Eesti jõudmist demokraatlike riikide tasemele.

Hoolikalt tuleb järgida ja kaitsta ajakirjanduse vabadust. Riiklik ajakirjandus tuleb valdavalt erastada. Vajalik on ühtse Televisiooni ja Ringhäälingu loomine, mis oleks parlamendi kontrolli all. Riikliku televisiooni ja raadio koosseise tuleb oluliselt vähendada. Erastada tuleb vähemalt üks raadiokanal. Eesti riigi majanduslikest võimalustest tulenevalt saab jätkata vaid ühe Vene televisioonikanali transleerimist. Teiste Vene televisiooni-programmide transleerimine tuleb otsustada läbirääkimistel Venemaaga. Samal ajal peab hoolitsema venekeelse elanikkonna piisava informeerituse eest Eestis ja väljaspool toimuvast.

KULTUURI- JA HARIDUSE vallas peab riik leidma vahendeid ja ressursse tagamaks kultuuri ja hariduse püsimine ning vaba areng ka praegustel rasketel aegadel.

Kultuuri ja hariduse vallas tuleb läbi viia põhjalikud ümberkorraldused, vähendada bürokraatiat ning anda kultuuri- ja teadusküsimuste lahendamise vastavate alade esindajate pädevusse. Tuleb ühendada kultuuri- ja haridusministeerium ning anda selle pädevusse ka teaduspoliitika kujundamine.

Tuleb vastu võtta ja rakendada kultuurkapitali seadus ning tagada sellele kindel maksubaas - näiteks hasartmängumaks, kindel protsent piirituseaktsiisist ning teatud osa riigivara erastamisest laekunud tuludest. Kuni Kultuurkapitali tegevusse astumiseni tuleb

püüda finantseerida selle pädevusse minevaid projekte riigieelarvest. Igati tuleb vältida rahvuskultuuri järjepidevuse katkemist. Sponsorluse soodustamiseks on vajalik vastu võtta seadus mittetulunduslikest organisatsioonidest ning aidata kaasa maksuvabade fondide tekkele.

Kultuuri ja hariduse elavdamiseks ja tõhustamiseks tuleb nende korraldamine suurelt osalt anda kohalike omavalitsuste pädevusse, lubamata samal ajal järjepidevuse katkemist. Haridussüsteemis tuleb otsustavalt vähendada bürokraatiat. Ministeeriumi põhiülesandeks jääb riikliku haridusstandardi väljatöötamine ning sellele vastavate tegevuslitsentside väljastamine haridusasutustele. Tuleb luua seadusandlik alus lapsevanemate osavõtuks koolide töö suunamisest ning alustada haridusosakute idee kaalumist. Erakoolide tuleb riigi võimaluste piires toetada stardikapitaliga. Kaotada tuleb monopol õppekirjanduse väljaandmisel. Õpetajate täienduskoolitust tuleb oluliselt parandada, andes õpetajatele võimaluse osaleda ka tasulistel kursustel.

Tösised probleemid on tekkinud kõrghariduse finantseerimisega. Kõrgkoolidele tuleb tagada kindel tulude baas ning anda neile vaba voli selle kasutamiseks, ergutades kõrgkooli samal ajal hankima lisatulusid. Kõrgkoolidel tuleb lubada kehtestada õppemaks, kuid samaaegselt peab rakendama õppelaenu süsteemi. Selle teostumise ja juurdumiseni tuleb üliõpilaste stipendiumid siduda miinimumpalgaga.

Eestile on oluline oma teaduspotsentsiaali säilitamine. Teadusele tuleb igal aastal eraldada vähemalt 1,5% rahvatulust. Eesti teadlased peaksid senisest enam osalema rahvusvahelistes uurimisprojektides.

Tsiviilühiskonna ülesehitamine eeldab kultuuripärandi ja looduskeskkonna säilitamist tulevastele põlvetele. Tuleb vastu võtta seadused, mis tagavad kultuuriväärtuste ja looduse säilimise turumajanduslikus ühiskonnas.

Keskonnakaitstes on valitsuse eesmärgiks suunduda tagajärgedega võitlemiselt saaste põhjustega võitlemisele. See tähendab säästliku arengu põhimõtete järkjärgulist rakendamist maksupoliitika kaudu, ressursside raiskamise piiramist ja lõpetamist ning maakasutuse korrastamist regionaalplaneerimise kaudu. Eesti energiapoliitikas tuleb teha ettevalmistusi tootmise hajutamiseks ning asetada enam rõhku kodumaiste alternatiivsete energia-allikate kasutuselevõtule. Seadusandlus tuleb vastavusse viia omandireformi käigus tekkivate omandisuhetega, säilitades tsiviilkäibesse läinud objektide puhul nii loodus- kui muinsuskaitsepiirangud.

V

INTEGREERUMINE EUROOPASSE tähendab Eesti avanemist maailmale. Meie eesmärgiks on, et Eesti saaks Euroopa Nõukogu liikmeks järgmise aasta algul. Selleks tuleb teha tõhusat rahvusvahelist selgitustööd. Eesti välispoliitika peab muutuma aktiivsemaks ning

sihikindlamaks. Senisest jõulisemalt peab Eesti reageerima Venemaa algatatud propagandasõjale. See eeldab saatkondade võrgu kiiremat väljaarendamist.

Jätkates tihedaid kontakte Põhjamaade ning Põhjala Nõukoguga, võtab Eesti kursi assotsiatsioonileppe sõlmimisele Euroopa Ühendusega ning liitub võimalikult suure hulga Euroopa Ühenduse programmidega. Senisest suuremat tähelepanu tuleb pöörata koostööle Vahe-Euroopa maadega, kust on võimalik saada nii kaubandus- ja äripartnereid kui ka reformikogemusi. Oluline on integreerumine Euroopa julgeolekusüsteemi ning koostöö NATO ja Lääne-Euroopa Liiduga.

Eesti välispoliitikas on üheks olulisemaks eesmärgiks on suhete parandamine Venemaaga. Läbirääkimistel Venemaaga tuleb taotleda vägede kiiret väljaviimist vastavalt Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Nõupidamise Helsingi lõppaktile. Neil läbirääkimistel peab Eesti lähtuma Tartu rahulepingust ning mitte loobuma anneksioonist tingitud kahju tasumise nõudest.

Järjekindlalt tuleb vastu seista Venemaa sekkumisele Eesti siseasjadesse. Selgitustööd tuleb tõhustada nii idas kui läänes, tunduvalt aktiviseerida Eesti saatkonna tegevust Moskvas, avada Venemaal konsulaar- ja kaubandusesindusi. Tõhustada tuleb kontakte Vene äriühingutega, arendades regionaalset koostööd.

Sootuks suuremat tähelepanu tuleb pöörata sidemete tihendamisele Ukraina, Valgevene jt. SRÜ liikmesriikidega. Tuleb avada saatkond Kiievis.

Tõsisemalt tuleb pöörata Balti riikide koostöö süvendamisele ka majandussuhete arendamise ning mitteriiklike kontaktide edendamise näol.

Aktiivsemalt tuleb tegutseda kontaktide sõlmimisel Kagu-Aasias, vajalik on esinduse avamine Jaapanis. Sama kehtib ka Ameerika Ühendriikide kohta, kus saatkonna väljaarendamine on üks esimesi ülesandeid. Eesti peab energiliselt kasutama teiste riikide äriühingutega ja valitsuste poolt pakutud programme ettevõtluse toetamiseks Eestis.

Senisest suuremat tähelepanu tuleb pöörata soome-ugri rahvaste saatusele Venemaal ning tõstatada see probleem rahvusvahelise avalikkuse ees. Eesti valitsust ei tohi jätta ükskõikseks ka Eesti kodanike saatus Petserimaal.

Asudes tööle peab valitsus vajalikuks rõhutada, et kavatses oma tegevuse rajada avalikkuse põhimõtetele. Igal kodanikul olgu võimalus tutvuda otsuste langetamise käiguga ja saada teavet valitsusasutuste tegevusest.

Praeguses raskes olukorras on Eestile vajalik kõigi poliitiliste jõudude koostöö. Valitsus on selleks valmis ning loodab, et konstruktiivne dialoog kujuneb Eesti lähituleviku üheks märksõnaks. Meie eesmärk on juhtida riiki ühisel jõul ja tahtel, kogu rahva ja maa hüvanguks.

EESTI RAHVUSLIKU SÕLTUMATUSE PARTEI

Fraktsiooni esimees ANTS ERM

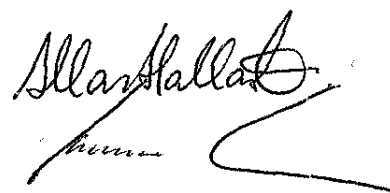
Fraktsiooni aseesimees JÜRI ADAMS



"ISAMAA"

Fraktsiooni esimees ILLAR HALLASTE

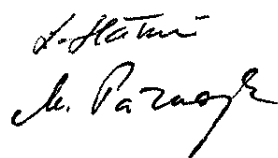
Fraktsiooni aseesimees HEIKI KRANICH



"MÕÕDUKAD"

Fraktsiooni esimees LIIA HÄNNI

Fraktsiooni aseesimees MIHKEL PÄRNOJA



Tallinn, 19. oktoobril 1992